

Barns identitetsutvikling

Hvordan kan personalet i barnehagen støtte opp under barns identitetsutvikling?

Ragnild Berg

[kandidatnummer: 206]

Bacheloroppgave

[BHBAC3920]

Trondheim, april 2021

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Oppgavens formål	3
1.2 Oppgavens problemstilling	4
1.3 Oppgavens struktur	4
2. Teoretiske perspektiver	5
2.1 Identitet.....	5
2.2 Mangfold	6
2.3 Definisjonsmakt.....	7
2.4 Anerkjennelse	7
2.5 Personalets tilnærming til mangfold	8
2.6 Foreldre.....	9
3. Metode	11
3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode.....	11
3.2 Valg av metode	11
3.3 Utvalg av informanter	12
3.4 Beskrivelse av gjennomføring	13
3.5 Analysearbeid.....	14
3.6 Metodekritikk.....	14
3.7 Etske retningslinjer	16
4. Presentasjon av funn og drøfting	17
4.1 Grunnmur	17
4.2 Definisjonsmakt.....	20
4.3 Anerkjennelse	22
5. Avslutning og oppsummering	25
6. Litteraturliste	27
7. Vedlegg	30
7.1 Vedlegg 1: Samtykkeskjema	30
7.2 Vedlegg 2: Intervjuguide	32
7.3 Vedlegg 3: Avtale om publisering	34

1. Innledning

1.1 Oppgavens formål

Gjennom mitt valg av fordypning, barnehager i et internasjonalt perspektiv, har jeg blitt mer bevisst på mangfold. Mangfold handler om ulikheter og forskjelligheter (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.26-27). I grupper hvor det er flere folk til stede er det et mangfold. I min siste praksisperiode på barnehagelærerutdanningen, kom jeg i en barnehage hvor de ansatte fortalte at her hadde de ikke så mye mangfold. Dette var noe jeg syntes var svært interessant og ønsket å jobbe videre med. Jeg jobbet mye med personalets holdninger til mangfold og ønsket å gi de en bredere forståelse for begrepet. I løpet av ukene jeg var der merket jeg stor forskjell og de ansatte ga tilbakemelding på at deres holdninger hadde utviklet seg. De hadde fått en bredere forståelse om at mangfold handler om ulikhet hos individet, ikke bare nasjonalitet og hudfarge. Etter ukene i praksis bestemte jeg meg for at jeg ønsket å jobbe videre med synliggjøring av mangfoldet i barnehagen og dette kunne være et tema for bacheloren. Dette er et svært stort tema, så jeg måtte her velge hva jeg ønsket å fokusere på. Etter å ha lest meg opp på mangfold, fant jeg ut at jeg ønsket å fokusere på hvordan barnehager jobber med å fremme hvert enkelt barns identitet og hvordan barnehagen jobber med utviklingen av identiteter til barn. Ved at man jobber med identitet i barnehagen er man med på å synliggjøre at vi er ulike på noen områder og like på andre områder, dette er med på å fremme mangfoldet i barnehagen, slik at barna blir bedre kjent med seg selv og andre (Knudsen, 2010, s. 167 – 170).

I rammeplanen (2017, s.15) står det at personalet i barnehagen skal støtte opp under barns identitetsutvikling, men det står ikke konkret hvordan man skal jobbe med dette. Min oppfatning er at dette ikke er et tema man jobber så bevisst med i barnehagen, men litt mer ubevisst. Litteraturen jeg har funnet handler mye om hvordan man skal jobbe for å støtte identitetsutviklingen til barn med flere kulturtilknytninger. Salole (2018, s.185) legger vekt på at det er viktig at voksne i barnehagen er rollemodeller og støtter barna med flere kulturtilknytninger i deres identitetsutvikling, for dersom de har mangel på dette kan de komme inn på destruktive baner, få negativt selvbilde og miste troen på seg selv (Salole, 2018, s.185). Dette sier noe om viktigheten av at man som pedagog har kompetanse på dette feltet, ikke bare overfor barn med flere kulturtilknytninger, men alle barna i barnehagen må få støtte i deres identitetsutvikling. Slik at de får anerkjennelse for den de er og de ressursene de

har. Formålet med denne bacheloroppgaven er å undersøke hvordan to ulike barnehager jobber med barns identitetsutvikling. Hvor en av barnehagene har dette som et verdimål og en annen barnehage ikke har det.

1.2 Oppgavens problemstilling

Når jeg skulle komme frem til problemstillingen i oppgaven min landet jeg raskt på noen nøkkelbegrep. Det skulle handle om identitetsutvikling og de voksnes rolle. I løpet av perioden har jeg formulert problemstillingen på flere ulike måter. Jeg endte til slutt opp med å ta utgangspunkt i rammeplanen hvor det står at personalet skal støtte opp under barns identitetsutvikling og med hjelp fra veilederne mine kom jeg frem til problemstillingen: *Hvordan kan personalet i barnehagen støtte opp under barns identitetsutvikling?*

1.3 Oppgavens struktur

Oppgaven er delt inn i 5 deler. Den første delen er oppgavens innledning. Her blir leseren kjent med oppgavens formål, problemstilling og hvordan oppgaven er bygd opp. I del 2 blir ulike teoretiske perspektiver presentert. Disse er relevant for drøftingen av funn senere i oppgaven. Del 3 av oppgaven består av redegjørelse for alle valgene som er tatt og fremgangsmåten i forbindelse med oppgavens metode. Her blir alle valg faglig begrunnet. I del 4 blir funnene anskaffet gjennom metoden presentert og drøftet opp mot faglitteratur fra teoridelen. Den siste delen i oppgaven er avslutningen hvor jeg løfter frem funnene mine og kommer med en konklusjon.

2. Teoretiske perspektiver

I denne delen av oppgaven skal jeg presentere teori som jeg opplever som relevant til problemstillingen. Det vil bli lagt vekt på ulike teoretikere og deres måte å se på identitet, og ulike aktører som spiller inn på barns identitetsutvikling.

2.1 Identitet

Kibsgaard og Husby (2014, s.29) knytter begrepet identitet tett opp mot spørsmålene «*Hvem er jeg?*» og «*Hvordan opplever jeg meg selv?*». Disse spørsmålene handler om hvordan vi oppfatter oss selv. Identitet knyttes opp mot vår egen tilknytning til oss selv, våre følelser og handlinger, våre eiendeler og vårt miljø. Dahl (2013, s.199) viser til at identitet er noe som blir til i samspill med andre. Han belyser at identitet både handler om hvordan vi ser oss selv og hvordan andre oppfatter oss. Han tar i bruk begrepet sosial identitet som er «... vår forståelse av hvem vi er og hvem andre mennesker er, og andre menneskers forståelse av hvem vi er» (Dahl, 2013, s.199). I møte med andre opplever man bekreftelse, egenverd og aksept for den man er. Videre belyser han at vi viser vår identitet ved å vise våre verdier, vårt språk og være særpreg. Askland og Sataøen (2017, s.99) påpeker at å oppleve seg selv som seg selv er en balansegang mellom selvstendighet og avhengighet. Det handler om å føle seg trygg nok til å utforske og på samme tid kjenne seg tilknyttet. Salole (2018, s.261) løfter frem at identitet handler om å kunne fortelle historien om seg selv og at alle har sitt eget unike identitetspuslespill. Her skal man selv få velge hvilke biter og brikker man ønsker å ha med og som er viktig og gir mening for deg. Dette puslespillet kan legges om igjen og er i konstant endring, ved at nye temaer blir aktuelle og bringer med seg nye brikker til puslespillet.

«Å være menneske handler mye om å utvikle sin identitet i møte med seg selv og andre mennesker.» (Gjervan, Andersen og Bleka, 2012, s.137). Larsen og Slåtten (2015, s.150) belyser at identiteten vår utvikler seg og skapes i samspill med omgivelsene, og er dermed ikke noe som det er medfødt. Gjennom samhandling med andre mennesker konstruerer vi våre identiteter. Dette gjelder både barn og voksne. Identitetsutvikling er en prosess som foregår livet gjennom. Samtidig med at livet endrer seg, forandrer identiteten seg over tid (Gjervan, 2006, s.23). Allerede som spedbarn begynner man å imitere og ta etter det andre gjør. Her er barnet på vei mot å kunne identifisere seg med andre. Videre utvikler man seg gjennom tiden ved å møte nye mennesker og omgivelser (Binder, 2018, s.38). Gjennom utviklingen av identitet er det ikke et mål å komme frem til et svar, men å lære mer om seg

selv og sitt liv i møte med andre. For at barnas identitetsutvikling skal støttes best mulig er det viktig å ha voksne rollemodeller i barnehagen som legger til rette for anerkjennelse og trygghet for barna (Salole, 2018, s.151).

2.2 Mangfold

I rammeplanen (2017, s.5) står det «Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt.». Ordet mangfold kommer av det engelske ordet *diversity*. «Diversity handler om forskjellighet, ulikhet, heterogenitet, foranderlighet og noe som er vekslende eller uensartet.» (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.26-27). Mange forbinder ordet mangfold med etnisitet, men begrepet rommer mye mer. Det kan handle om mangfold i forhold til seksualitet, funksjonsmulighet, alder og kjønn. Det kan og romme ulike holdninger, normer, verdier og syn på barn (Bergersen, 2017, s. 14). Dersom det er flere mennesker til stede, vil det derfor også være mangfold. Barnehagen er en arena hvor man møter et stort mangfold bestående både ansatte, barn og foresatte (Larsen & Slåtten, 2015, s.43). Hvordan man jobber med mangfoldet i barnehagen kan bidra til barnas holdninger ovenfor likheter og forskjeller. Ved at mangfoldet blir gjenspeilet i barnehagen kan det føre til at barna føler stolthet over egen identitet og anerkjennelse for den de er (Knudsen, 2010, s. 167 – 170). Man må jobbe med å synliggjøre at man er ulike og fremme hvert enkelt barn i barnehagehverdagen. Ved å synliggjøre mangfoldet i barnehagen, kan alle barna få identitetsbekreftelse som videre kan bidra til å utvikle positive selvbilder (Gjervan, 2006, s.24).

I barnehagen skal barna bli kjent med at det finnes ulike måter å handle, tenke og leve på, og deres nysgjerrighet og undring rundt likheter og forskjeller skal fremmes (Rammeplan, 2017, s.5). Vi må bli kjent med at mennesker er ulike og like på forskjellige områder, og at det å være ulik eller annerledes er positivt. Fandrem (2018, s.278) bruker uttrykket *ulikhet som norm* – det går ut på at det er normalt å være annerledes og at å være forskjellige blir sett på som noe positivt. Samtidig bør man fokusere på det man har til felles. Dette gjelder både på tvers av kulturer og etnisiteter. «Prinsippet om at ulikhet skal være normen innebærer fokus på at absolutt alle er forskjellige, selv om de er fra samme kultur.» (Fandrem, 2018, s.282). Gjervan et al. (2012, s.146) belyser viktigheten av at personalet, på en naturlig måte, synliggjør ulikheter mellom barna i barnehagen. Videre skriver de at dersom vi ikke fokuserer på det vi

har ulikt, sender vi ut signaler om at det ikke er ønskelig at vi er forskjellige og at målet er at vi skal være så like som mulig.

2.3 Definisjonsmakt

Berit Bae (1996) bruker begrepet definisjonsmakt. Hun sier dette handler om at de voksne er i en mektig posisjon i forhold til barna. Det utøves definisjonsmakt i måten voksne møter barnas måte å kommunisere på, hvordan de voksne setter ord på barnas opplevelser og handlinger og hva de voksne reagerer på og ikke. Med den maktposisjonen man som voksen har, spiller man en stor rolle i barnas liv. Man må være oppmerksom på om man bruker maktposisjonene sin på en slik måte at man fremmer barnas selvstendighet, respekten de har for seg selv og andre og deres tro på seg selv, eller om man bruker makten slik at den svekker barns selvrespekt og selvstendighet. I alle forhold hvor den ene personen, på en eller annen måte, er avhengig av den andre, kan misbruk av definisjonsmakt eksistere. På grunn av den viktige rollen man som voksen omsorgsperson har ovenfor små barn, er det spesielt viktig at man er klar over dette problemet (Bae, 1996, s.147).

For at relasjonen og møtet mellom voksne og barn skal bli godt, er det nødvendig at de voksne har respekt for barnets autonomi og egenart, slik at barnet får være den de er. Man må gi barna tid og rom til å utvikle sin identitet og personlighet. Barna må få være med å definere hva som er viktig for dem selv. De må få følge sine behov og interesser, og være aktive aktører i sitt eget liv (Drugli, 2012, s.200). Ved at barna får vise det de mener er viktig for sin identitet og kultur, utvikles deres identitet. Her synliggjøres hva som er betydningsfullt for hvert enkelt barn og hvordan de ser på seg selv (Schram & Bergsland, 2021, s.28).

2.4 Anerkjennelse

Anerkjennelse handler om å bli sett og hørt. Det er et nøkkelord for å oppnå trygg identitet og rom for å utforske, utvikle og bruke sine sider. Ved at barna blir møtt på en anerkjennende måte, utvikles deres selvbilde og selvstendighet (Salole, 2018, s.52). Her spiller de voksne i barnehagen en viktig rolle. Barna må møte anerkjennende voksne, som viser respekt for de og interesse for hvert enkelt barn, for at barna skal trives og utvikle seg positivt (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.150). Å ha en anerkjennende væremåte handler om «Hvordan vi bekrefter og hva vi bekrefter av barnets ytringer, og hvordan og hva vi avviser.» (Askland, 2011, s.37). Slik Berit Bae ser det handler anerkjennelse om å forstå andre gjennom deres

forutsetninger og forstå deres intensjon ut fra deres måte å kommunisere på (Askland, 2011, s.37). Gjervan, Andersen og Bleka (2012, s.141) skriver «Det å få identitetsbekreftelse handler om å få anerkjennelse for den du er og de ressursene du har med deg.». Man blir tryggere på seg selv og det man står for gjennom bekreftelse fra andre. Dette er like viktig for voksne som for barna. Ved å møte mennesker som bryr seg, vil man utvikle tro til sitt eget verd og en tillit til at andre mennesker vil dem vel (Drugli & Lekhal, 2018, s.57).

Anerkjennelse er tett knyttet opp mot å bli akseptert som vi er (Lysebo & Bratt, 2017, s.82). Dette legger rammeplanen (2017, s.5)) føringer for at barnehagen skal gjøre. Her står det at alle barna skal føle seg sett og anerkjent for den de er. Hvordan vi opplever oss selv, preges mye av hvordan vi opplever at andre ser på oss. Hvordan responderer andre på det vi mener, tenker og gjør? Anerkjennelsen man får fra andre er med på å danne identiteten til barnet og deres selvoppfatning (Gjervan, 2006, s.23)

Dersom barna ikke får anerkjennelse for den de er og de ressursene de har, kan det få negative konsekvenser for deres mulighet til læring, mestring, trivsel og utvikling. De kan få et negativt bilde av seg selv og føle seg utenfor og annerledes enn «normalen». (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.64). I tillegg til at det går utover læringssituasjonen hos barna, kan det gå utover sårbarheten deres. Ved at barna ikke får anerkjennelse for sine ressurser verken i barnehagen eller hjemme, kan deres sårbarhet forsterkes. Det kan føre til at de mister troen på seg selv, trekker seg tilbake og at de føler på motstand og lukkethet (Bae, 1996, s.164).

2.5 Personalets tilnærming til mangfold

Gode relasjoner mellom voksne og barn i barnehagen kan spille inn på barnets trygghet og trivsel i barnehagen, barnets læringsmuligheter og det kan gi barnet bedre forutsetninger til å danne positive relasjoner med andre barn (Furnes, 2018, s.441). Gjervan et al. (2012, s.141) skriver «De relasjonene barnet er involvert i kan styrke eller svekke deres selvfølelse og oppfatning av seg selv» og at gjennom samspill med nære omsorgspersoner kan barnet få bekreftet sin identitet. Holdningene personalet har til mangfold og hvordan de håndterer annerledeshet spiller en stor rolle på om barna i barnehagen møter identitetsbekreftelse. Det påvirker hvordan barna får konstruere sine egne identiteter og får anerkjennelse for den de er (Gjervan, 2006, s.22). Gjervan, Andersen og Bleka (2012) synliggjør at vi har to ulike pedagogiske tilnærminger til mangfold: ressursorientert og problemorientert. Hvilken tilnærming man har spiller inn på hvordan mangfoldet blir ivaretatt i barnehagen. En

ressursorientert tilnærming går ut på at man ser på mangfoldet som en ressurs og noe positivt. Det blir lagt verdi i de ulike perspektivene og mangfold og ulikheter blir sett på som normaltilstand og positivt. Ved en slik tilnærming skal alle ha mulighet til å kjenne seg igjen i barnehagens pedagogiske innhold (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.67). Dersom man ser på «de andre» som forskjellige fra «oss», og ser på dette som utfordrende og kanskje til og med truende har man en problemorientert tilnærming til mangfoldet. Ved en slik tilnærming er det svært vanlig å unngå å se forskjeller og man «skjuler» de slik at de ikke kommer tydelig til overflaten (2012, s.63).

Slik det er fremhevet her har de voksne i barnehagen en viktig rolle for barna. Barna er dyktige observatører som tar til seg mye av andres oppførsel. Det de voksne i barnehagen gjør og sier, er det barna lærer. Det er derfor viktig at de voksne er bevisste på sine holdninger og verdier til mangfold (Bergersen, 2017, s.179). Dersom barnehagepersonalet har en ressursorientert tilnærming til mangfoldet kan dette både spille inn på hvordan barnet ser seg selv og det kan ha betydning for hvilke holdninger barnet får til forskjelligheter og til mennesker som oppleves som annerledes (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.143). Videre trekker Gjervan et al. (2012, s.146) frem at dersom ansatte i barnehagen ikke synligjør ulikhetene og forskjellene mellom barna på en naturlig måte, kan dette signalisere til barna at det ikke er ønskelig med ulikheter og at vi ønsker at alle skal være så like som mulig.

2.6 Foreldre

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for barnets utvikling og trivsel, og samarbeidet skal alltid ha barns beste som mål (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 23). Hvordan barnet utvikler seg er sterkt knyttet til tilliten foreldrene har til barnehagen og barnas trivsel i barnehagen. Hjemmet og barnehagen utgjør helheten i barns liv og samarbeidet mellom disse partene er derfor svært viktig (Glaser, 2019, s.19). Larsen og Slåtten (2015, s.140) belyser at ved å bli kjent med familien, blir man og bedre kjent med barnet. Man blir kjent med personene barnet har rundt seg i hjemmet og de personene som har en viktig rolle i barnets utvikling. Glaser (2018, s.251) skriver «For de fleste barn er det i familien og hjemmet barnet utvikler dypere følelsesmessige bånd og grunnleggende tillit, trygghet, identitet og selvstendighet.».

Samarbeid mellom barnehage og hjemmet kan være utfordrende ved at man har ulike verdigrunnlag og syn på barn. I dagens barnehager må man være forberedt på å møte situasjoner hvor verdiene til hjemmet og barnehagen er ulike. Desto større avstand hjemmet og barnehagen har mellom verdigrunnlaget og synet på barn, desto viktigere er det med et barnehagepersonale som er kompetent og reflektert (Glaser, 2019, s.70). Man må sammen skape et miljø hvor det er greit å ha ulike meninger og terskelen er lav for å snakke om tema man er uenige om. For å bygge opp et slikt miljø er det viktig at foreldrene opplever at de blir lyttet til og at personalet er imøtekommende og viser forståelse. Man må ha respekt for hverandre og de ulike meningene man har (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.108). De voksne i barnehagen skal ikke presse egne holdninger på foreldrene, men man må gå i dialog med foreldrene, informere og ta et standpunkt når barna ikke blir møtt med respekt og akseptert for den de er. Personalets ansvar er å ivareta barnets behov og rettigheter og gå inn i dialog med hjemmet om dette (Emilsen, 2015, s. 156). Sand (2016, s.72) påpeker at dersom det ikke er samsvar mellom hjemmet og barnehagen når det gjelder interessegrunnlaget og verdigrunnlaget kan dette ha negativ påvirkning på barnet. Barnet kan bli utrygg og motivasjon, læring og identitetsutviklingen kan bli svekket.

3. Metode

Metode handler om å følge en prosess for å nå et mål. Det handler om hvordan vi skal få informasjon, hvordan denne informasjonen analyseres og hva den forteller oss. «Det dreier seg om å samle inn, analysere og tolke data [...]» (Johannessen, Christoffersen & Tufte, 2016, s.25). I dette kapitlet skal jeg gå inn på metoden jeg har valgt, hvorfor jeg har valgt denne og hvordan jeg har gått frem ved bruk av denne metoden for å belyse problemstillingen min *Hvordan kan personalet i barnehagen støtte opp under barns identitetsutvikling?*

3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

Det finnes ulike former for metode. Vi skiller i hovedsak mellom to hovedtyper; kvalitativ og kvantitativ metode. Det mest vesentlige skiller handler om hvordan dataen blir registrert og analysert. De kvalitative metodene går mer i dybden og har fokus på sosiale fenomener (Thagaard, 2018, s.11). Kvale og Brinkmann (2009) vektlegger at ved bruk av kvalitative metoder har man kontakt med informanten og metoden egner seg dersom man skal studere holdninger, meninger og erfaringer (Johannessen, Christoffersen & Tufte, 2016, s.143). Ved bruk av slike metoder, blir resultatet gjerne presentert i form av tekst. Kvantitative metoder har derimot større avstand mellom forsker og informanter. Slike metoder har fokus på antall og utbredelse og resultatene blir presentert i form av statistikker og diagrammer (Bergsland & Jæger, 2014, s.67).

3.2 Valg av metode

Hvilken metode man velger å bruke er avhengig av hva man ønsker å undersøke (Tjora, 2021, s.127). Min problemstilling legger til grunn for en kvalitativ studie fordi jeg søker etter forståelsen av et sosialt fenomen, ved at jeg ønsker å finne ut hvordan ulike barnehagelærere ser på barns identitet og hvordan personalet i barnehagen kan støtte opp under barns identitetsutvikling. Jeg har valgt å benytte meg av dybdeintervju slik at jeg kan få god innsikt i informantenes meninger, tanker og erfaringer rundt det aktuelle temaet. Tjora (2021, s.127) belyser at ved bruk av dybdeintervju er målet å skape en situasjon for en relativt fri samtale som omhandler et spesifikt tema jeg som forsker har bestemt på forhånd. Det er viktig å sette av god tid slik at informanten får tid til å reflektere over meningene sine og erfaringene rundt temaet i forskningen, som fører til at man kan gå i dybden og at jeg som forsker får en bedre forståelse av informanten (Tjora, 2021, s.127). Jeg valgte å benytte meg av et relativt strukturert opplegg på intervjuet ved at jeg har utformet hovedspørsmålene på forhånd og

rekkefølgen på spørsmålene er bestemt. Her får informantene mulighet til å fortelle fritt det de ønsker på spørsmålene og hvordan de forstår tema i prosjektet. Ved at spørsmålene er skrevet på forhånd, svarer informantene på de samme spørsmålene. En slik måte å gjøre det på vil kunne lette drøftingen og analysen videre i oppgaven (Thagaard, 2018, s.90).

For å forberede meg til intervjuene lagde jeg en intervjuguide. Her måtte jeg ha fokus på å stille sentrale spørsmål til tema og legge opp til fleksibilitet slik at jeg kunne ta tak i det informantene sa. Bergsland og Jæger (2014, s.71) skriver at guiden skal ta utgangspunkt i problemstillingen og temaene man ønsker å gå inn på. Den kan være svært detaljert på oppsettet eller en grov skisse. Dybdeintervju kan utformes på flere ulike måter. Jeg valgte å utforme intervjuguiden med utgangspunkt i de tre fasene – oppvarming, refleksjon og avrunding (Tjora, 2021, s.159). Jeg startet med oppvarmingsspørsmål. Dette er spørsmål hvor man blir kjent med informanten og skape en hyggelig og avslappet atmosfære. Deretter kunne vi gå over til refleksjonsfasen. Dette er kjernen i intervjuet. Her får informanten spørsmål å reflektere rundt og får dele sine erfaringer og tanker. Jeg hadde åpning for oppfølgingsspørsmål her, dersom det var noe jeg ønsket å ta tak i som informantene sa. Til slutt i intervjuguiden satte jeg opp avrundingsspørsmål. Her får informantene mulighet til å fortelle andre tanker rundt tema som vi ikke har vært inn på, vi oppsummerer og jeg forteller hva som skjer videre med forskningsprosjektet (Tjora, 2021, s.161).

3.3 Utvalg av informanter

Etter å ha arbeidet fram en problemstilling og valgt metode begynte jeg å se på hvilke barnehager som var aktuelle for min problemstilling. I kvalitative studier er det ofte et begrenset antall personer eller enheter, her er det spesielt viktig at utvalget er hensiktsmessig for problemstillingen, slik at vi får data som er relevant for det vi undersøker (Thagaard, 2018, s.54). Tjora (2021, s.145) belyser at å velge informanter, som kan uttale seg på en reflektert måte om det valgte tema, er en av hovedreglene når man velger informanter i kvalitative intervjustudier. Jeg synes det var krevende å finne informanter, fordi flere av de jeg spurte ønsket ikke å delta, på grunn av at de var svært opptatt eller skulle delta i flere andre bachelor. Jeg begynte da å søke rundt på nettet og fant noen barnehager som har identitet og selvfølelse som satsningsområde. Jeg kontaktet de på mail og skrev kort om meg selv, formålet mitt med bacheloren, hvordan jeg hadde funnet deres barnehage og hvorfor jeg ønsket at deres barnehage skulle delta i min bachelor. Jeg fikk raskt svar fra assisterende styrer i en av barnehagene om at hun ønsket å ta del i min bachelor. Siden de andre

barnehagene ikke svarte, bestemte jeg meg for at det ikke var nødvendig at den andre barnehagen hadde identitet som satsningsområde. Det kunne være spennende og interessant å se på én barnehage som fokus på identitet og én som ikke har det, og om de har ulike tanker rundt tema barns identitetsutvikling. Det var lettere å finne en barnehage som ikke har fokus på barns identitet. Jeg kom raskt i kontakt med en pedagogisk leder i en barnehage som ønsket å delta. Valget av informanter ble et tilgjengelighetsutvalg fordi det er basert på informanter som var villig til å stille opp, men samtidig et strategisk utvalg, ved at informantene har kunnskap, erfaring og kompetanse på det aktuelle tema (Thagaard, 2018, s.56). I min problemstilling har jeg ikke valgt å fokusere på en spesiell personalgruppe i barnehagen, og bestemte meg derfor for at det var greit at en av informantene var pedagogisk leder og den andre assisterende styrer.

For at informantene skal være anonyme, bruker jeg disse navnene i oppgaveteksten:

- Informant 1: Assisterende styrer i barnehage med fokus på identitet
- Informant 2: Pedagogisk leder i barnehage 2

3.4 Beskrivelse av gjennomføring

Før jeg gjennomførte intervjuene sendte jeg ut samtykkeskjema og fikk disse i retur med underskrift. På grunn av situasjonen vi er i med Covid-19 ble begge intervjuene gjennomført over Zoom. Jeg valgte å ikke ta lydopptak under intervjuene, men hadde med meg en sekretær som skrev, slik at jeg kunne fokusere på det informantene sa og stille oppfølgingsspørsmål ved behov. Jeg startet intervjuene med å presentere meg selv og personen jeg hadde med som sekretær. Deretter informerte jeg kort om bachelorens hensikt, mål og rammer og informasjon om informantens deltakelse. Her presiserte jeg at alt som blir sagt blir anonymisert og at jeg ønsket å lære av det de sa. Ved at jeg starter med å presentere meg selv og mitt ønske om å lære kan jeg skape en atmosfære som fører til at informantene føler seg trygg nok til å snakke fritt om egne følelser og opplevelser. Dette skriver Bergsland og Jæger (2014, s.72) at er intervjuerens oppgave å etablere. Ved intervju 1 merket jeg at informanten hadde mye kunnskap om identitet og hvordan de jobbet med dette i barnehagen. Informanten svarte utfyllende på alle spørsmålene som førte til at det ikke ble behov for å stille så mange tilleggsspørsmål. Jeg merket at jeg var litt utrygg i min rolle som intervjuer og at jeg skulle ha gjennomført noen testintervju i forkant for å øve meg på rollen. I gjennomføringen av intervju 2 var jeg litt tryggere i min rolle. Dette førte til at samtalen fløt svært godt, og at rekkefølgen på spørsmålene ble endret på grunn av at vi gikk over i et av de andre temaene gjennom samtalen. I begge intervjuene var jeg opptatt av å ikke feiltolke det informantene sa, så jeg

stilte oppklarende spørsmål for å sikre at jeg fikk riktig informasjon. De siste spørsmålene gikk ut på at informantene kunne få dele dersom de hadde noen flere tanker om tema som vi ikke hadde vært inne på. Dette ga en fin avslutning på intervjuene.

3.5 Analysearbeid

Da jeg skulle behandle datamaterialet var det første jeg gjorde å skaffe meg oversikt over innholdet i dataene ved å lese over og renskrive notatene mine fra intervjuene. Dette er i samsvar med det Thagaard (2018, s.151) skriver «Det første trinnet i analysen av teksten innebærer at vi blir fortrolige med referatene fra intervjuene og feltnotatene». Etter jeg hadde renskrevet begynne jeg å analysere dataen jeg hadde. Analyse handler om å redusere mengden og å skape orden, mening og struktur i dataen man har (Bergsland & Jæger, 2014, s.81). For å skape meg orden lagde jeg en tabell med 4 kategorier hvor jeg skrev inn hva hver av informantene hadde sagt rundt de ulike kategoriene. Ved å gjøre dette var det lettere å sammenligne hva de ulike informantene svarte og deretter gå i dybden på de enkelte temaene. En slik metode kalles temaanalyse. Her setter man fokus på de temaene som er representert i prosjektet (Thagaard, 2018, s.171). De kategoriene jeg valgte å dele det inn i var informantenes tanker om identitet og identitetsutvikling, foreldre, barnegruppa og personalet. Videre brukte jeg ulike fargekoder for å fremheve ord som gikk igjen under de ulike spørsmålene. Dette var ord informantene la mye vekt på og som jeg tenkte kom til å bli relevante begrep å ha med i bacheloren. Begrepene jeg la merke til var grunnmur, definisjonsmakt og anerkjennelse. Etter kategoriseringen og fargekodingen gjennomgikk jeg tekstene flere ganger for å se om jeg fanget opp noe jeg ikke hadde sett tidligere. Dette skriver Thagaard (2018, s.152) er viktig, ved at man kan se nye mønstre i dataen og relevant data man ikke har sett på et tidligere tidspunkt. Materialet ble deretter studert parallelt med relevant faglitteratur, for å danne meg en oversikt og finne mulig innhold til teori- og drøftingskapittelet.

3.6 Metodekritikk

Bergsland og Jæger (2014, s.80) påpeker at ingen metode er feilfri. For å bli bevisst på metoden man har valgt er det viktig å være kritisk og reflekterende. Dette handler i hovedsak om forskningens troverdighet. For å vurdere forskningens troverdighet og kvaliteten av prosjektet er begrepene reliabilitet, validitet og overførbarhet sentrale (Thagaard, 2018, s.181). Reliabilitet handler om påliteligheten til forskningen. Det baserer seg på at en annen

forsker skal til en viss grad komme frem til samme resultat som meg, ved å bruke samme metode og fremgangsmåte som jeg har gjort (Thagaard, 2018, s.187). I forbindelse med metoden jeg har valgt, intervju, kan dette være utfordrende. Johannesen, Tufte og Christoffersen (2016, s.229) peker på at informasjonen man får gjennom intervju er svært verdiladet og kontekstavhengig, som fører til at det ikke er mulig at en annen forsker får det samme. For å styrke reliabiliteten er det derfor svært viktig å gjøre rede for hvordan man har forberedt seg, valgene man har tatt, hvordan man har gått frem og gjennomføringen av intervjuene. Dette har jeg gjort tidligere i dette kapitlet.

Validitet handler om hvor gyldig og troverdig resultatene er i forhold til problemstilling, altså det vi har undersøkt (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). For å få høy grad av validitet i denne bacheloroppgaven stilte jeg flere spørsmål under intervjuene for å sikre at det ikke forekom feiltolkning. Dette var spørsmål som *har jeg forstått dette riktig angående...? og det du sier her er ... og betyr... ?*. For å styrke validiteten enda mer kunne jeg sendt transkriberingen av intervjuet til informantene. Da kunne de kommet med mer informasjon om temaet, som jeg kanskje ikke oppfattet under intervjuet. Det kunne og vært interessant å intervju flere med barnehagelærerutdanning for å få flere synsvinkler, men det var her viktig å begrense oppgaven slik at det ikke ble for mye å analysere.

De resultatene jeg har funnet er kun gyldig i de barnehagene jeg intervjuet i, men ikke nødvendigvis i andre barnehager. Aksel Tjora (2021, s.147) vektlegger at ved å bruke intervju får man kun svar på det informanten sier, ikke hva de som ikke deltar i undersøkelsen ville sagt. I kvalitative studier vil generalisering handle om overførbarhet. Det handler ikke om at de resultatene man finner skal generaliseres, men utdype godt det man har studert. Det kan handle om å synliggjøre en praksis og å starte en tankeprosess hos andre barnehager over deres egen praksis rundt dette tema, som kan føre til forbedring (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). Dette kan denne bacheloren gjøre ved at jeg har forklart detaljert det jeg har studert, og leseren selv kan vurdere hvorvidt funnene er gyldig for dem. Her kan de reflektere over egen praksis og bli mer bevisste på hvordan de ansatte i barnehagen kan støtte opp under barns identitetsutvikling.

3.7 Etiske retningslinjer

Når man gjennomfører studier som benytter direkte kontakt mellom forsker og forskningsobjekt kan etiske problemstillinger oppstå (Johannessen, Tuft og Christoffersen, 2016, s. 84). Det kan kobles opp mot selve problemstillingen, gjennomføring av undersøkelse, innsamling av data, analyse og drøfting av funnene. Det kan i hovedsak knyttes til tre hovedprinsipper: informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2014, s.84). For å sikre informert samtykke delte jeg ut et informasjon- og samtykkeskjema (Vedlegg 1). Her fikk informantene informasjon om formålene med undersøkelsen, at deltakelsen var frivillig og at informantene kunne trekke seg når som helst frem til innlevering av oppgaven. Deltakelsen til informantene ble anonymisert og gjort konfidensielt for å sikre informantenes privatliv i bacheloroppgaven (Tjora, 2021, s.190). Dette opprettholdt jeg ved å ikke skrive ned navn på deltakerne, barnehagene de tilhørte og personlige opplysninger som kan spores tilbake til informantene. For å sikre at informantene ikke kommer til skade i prosessen er punktene informert samtykke og konfidensialitet svært relevant, samtidig som man må reflektere over mulige konsekvenser. Dette kan være skade eller ubehag, gjennom at man tar opp følsomme tema eller det kan være fordeler for informantene ved at man blir mer bevisst sin egen praksis (Tjora, 2021, s.187). For å unngå skade gjennomførte jeg ytterligere tiltak ved å påminne informantene og at dette var frivillig og delta, samtidig som jeg forsikret de i løpet av intervjuet at jeg ikke var ute etter fasitsvar, men ønsket å bli kjent med deres erfaringer og tanker, slik at vi sammen kunne skape en god kunnskapsutvikling.

4. Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapittelet vil funnene som er relevant for prosjektets problemstilling bli presentert, og drøftet opp mot faglitteratur som er presentert i teorikapittelet. Funnene er basert på funn fra intervju gjennomført i ulike barnehager, med én informant i hver barnehage. Når jeg refererer til de ulike informantene, har jeg valgt å kalle dem informant 1 og informant 2. Jeg har valgt å trekke frem de funnene som belyser min problemstilling: *Hvordan kan personalet i barnehagen støtte opp under barns identitetsutvikling?* på best måte. Kapittelet er delt inn i 3 ulike deler: grunnmur, definisjonsmakt og anerkjennelse. Disse kategoriene tar utgangspunkt i de temaene jeg organiserte funnene mine i under analyse av funn.

4.1 Grunnmur

Under intervjuene uttrykte informantene at identitet er et stort begrep. De la begge vekt på at det handler om hvordan man ser seg selv og hvordan andre ser på deg. Dette samsvarer med teorien til Dahl (2013, s.199) som trekker fram at identitet både handler om hvordan vi ser på oss selv og hvordan andre oppfatter oss. Videre la informant 2 vekt på at identitet og handler om erfaringer man får etter hvert. Dette belyses i teorien til Larsen og Slåtten (2015, s.150) som sier at identitet ikke er noe som er medfødt, men noe som utvikles i samspill med omgivelsene.

I de to utsagnene under kan man lese at både informant 1 og informant 2 la vekt på at barna må lære å ha troen på seg selv og at dette er selve grunnlaget i identitetsutviklingen. Informant 1 har brukt begrepet grunnlag, mens informant 2 brukte begrepet grunnmur. Jeg har tolket det slik at disse begrepene har samme betydning.

«Ved å jobbe bevisst med identitetsutviklingen til hvert enkelt barn i barnehagen har barna et godt grunnlag til når de skal starte på skolen og videre i livet. Her handler det om å bygge et bra grunnlag hvor fokuset er å se på seg selv som bra nok» (Informant 1).

«Mye går på at de skal bli trygge på seg selv, det er selve grunnmuren. Det er lettere å bygge på, enn en grunnmur som er usikker. Barna må lære å ha troen på seg selv og at de kan ting» (Informant 2).

Drugli og Lekhal (2018, s.57) belyser i sin teori at for at barna skal ha et godt grunnlag til å bli trygg på seg selv er det viktig med omsorgspersoner som er tilgjengelige og sensitive. Disse omsorgspersonene må møte barna og gi de respons for sine uttrykk, ønsker, interesser og meninger. Her kan barnehagepersonalet være noen av barnas omsorgspersoner. Gjennom utvikling av identitet er det ikke mål å komme frem til et svar, men å lære mer om seg selv og sitt liv i møte med andre. Ved å lære mer om seg selv, kan man bli tryggere på den man er (Binder, 2018, s.38).

4.1.1 Mangfold

Dahl (2013, s.199) viser til at identitet er noe som blir til i samspill med andre. Hvordan vi blir møtt er med på å konstruere vår identitet. I barnehagen spiller personalets holdninger til mangfold og annerledeshet en stor rolle på om barna får identitetsbekreftelse (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.141). Under intervjuene la begge informantene flere ganger vekt på at man allerede fra barna er små må vise dem at alle er forskjellige og at ulikheter er positivt. Dette kan kobles opp mot synliggjøring av mangfoldet, for slik det er skrevet i teorien, handler mangfold om ulikheter (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.26-27). Slik informantene sier er det naturlig og positivt at vi er forskjellige. Dette kan knyttes opp mot uttrykket til Fandrem (2018, s.278) *Ulikhet som norm*. Her skal fokuset være på at absolutt alle er forskjellige. Dette er det som er normen, normalt og positivt og alle blir akseptert slik de er. På denne måten kan synliggjøring av mangfoldet i barnehagen, føre til at barna får identitetsbekreftelse (Gjervan, 2006, s.24).

Under intervjuet trakk informant 2 frem at det er viktig å ha fokus på forskjeller, men på samme tid må de voksne være forsiktige med å tillegge barna noe de selv ikke «ser». Hun snakket om en episode hvor barnehagen jobbet med ulikheter og likheter. I en av samlingsstundene tok informanten frem to jenter og barnegruppen snakket om hva som var likt og ulikt. Her svarte barna at de begge hadde lyst hår og var jenter, men det som var ulikt var at hun ene var høyere enn hun andre. Etter dette tok informanten opp to gutter, hvor han ene var mørkhudet og han andre ikke var det. Her snakket barna om at de begge var gutter og hadde noe blått på t-skjorten, og det som var ulikt var at han ene gutten hadde brune øyne og krøller og han andre hadde blå øyne og stritt hår. Så var de ferdige. Her valgte informanten og ikke snakke om hudfargen fordi barna hadde ikke tatt tak i dette selv, eller ikke sett det, som informanten sa.

På denne måten kan det se ut som de har en problemorientert tilnærming til mangfold, ved at de unngår å se forskjeller (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.63). Gjervan et al. (2012, s.146) fremhever at man skal synliggjøre ulikheter og likheter på en naturlig måte, slik at barna ikke kan tolke at det ikke er ønskelig med ulikheter. I situasjonen informanten snakker om kunne de synliggjort ulikhetene på en naturlig måte ved å snakke om at alle har ulik hudfarge. Alle barna kunne tatt frem armen sin slik at de kunne sett på de ulike nyansene i huden hos alle. Noen er mørkere, noen har rødnyanse, noen blånyanse, mens noen har olivennyanse. Ved at man fokuserer på dette, synliggjør man at alle har ulik hudfarge, som igjen kan føre til at hvert enkelt barn får bekreftelse på den de er og synliggjort at alle er ulike (Gjervan, 2006, s.22).

4.1.2 Foreldre

Sammen med barnehagen spiller foreldrene en stor rolle i utviklingen av barns identitet. Glaser (2018, s.251) trekker frem at mye av den grunnleggende tilliten, identiteten, selvstendigheten og tryggheten utvikles for de fleste barn i hjemmet. Under intervjuet la informant 2 vekt på at når barn er små, er familien viktigst. Dette kan kobles opp mot teorien til Glaser, ved at mye av deres grunnleggende utvikling skjer i hjemmet. Slik det er belyst i teorien spiller både hjemmet og barnehagen en stor rolle i grunnlaget til barns identitetsutvikling og hvordan dette samarbeidet fungerer har stor påvirkning på barnets utvikling. Ved at personalet bruker tid på å skape en god relasjon til foreldrene, kan dette føre til at personalet blir bedre kjent med barna. Personalet kan bli kjent med miljøet barnet kommer fra og hvordan barnet er, og har det, i hjemmet. Personalet og hjemmet kan og sammen være med å løfte frem styrker hos barnet og gi de trygge omgivelser å utvikle seg i. I teorikapittelet belyste Sand (2016, s. 72) at det kan ha negativ påvirkning på barna dersom det ikke er samsvar mellom hjemmet og barnehagen når det gjelder interesse- og verdigrunnlaget. Dersom det ikke er samsvar kan det føre til at barnet føler seg utrygg og identitetsutviklingen blir svekket. I intervjuet trakk informant 2 frem at noe av det hun synes er utfordrende med barns identitetsutvikling er foreldresamarbeid.

«Vi har hatt en del gutter som synes det har vært gøy å kle seg ut med kjoler. Dette har ikke vært så populært hos fedrene, dersom sønnen har på kjole når de blir hentet i barnehagen. Samme med at gutter har valgt rosa kroner. Jeg merker at det er mest sårt til fedre som har sønner, her er det nok noen stereotypier som henger igjen, i form av kjønnsroller.»

I dette sitatet ser man at det henger igjen noen stereotypier, som ikke samsvarer med barnehagens praksis. Glaser påpeker at man i dagens samfunn må være forberedt på å møte ulike verdigrunnlag og syn på barn (2019, s.70). Her er det viktig at foreldrene og personalet har respekt for hverandre og de ulike meningene de har (Gjervan, et al., 2012, s.108). Etter informant 2 fortalte om denne situasjonen, spurte jeg hvordan de løser slike situasjoner. Her fortalte hun videre at de brukte å avtale samtaler med foreldrene hvor de fikk snakket om tema og begge parter fikk ytret sin mening. Som ansatte i barnehagen skal man ikke pådytte foreldrene holdninger, men man må gå i dialog med foreldrene, informere og ta et standpunkt når barnet ikke blir møtt med respekt og akseptert for den de er. Personalets ansvar er å ivareta barnets behov og rettigheter (Emilsen, 2015, s.156), og helst sammen med foreldrene finne løsninger som er til barnas beste (Gjervan, et al., 2012, s.88).

4.2 Definisjonsmakt

Under intervjuene la informantene vekt på at de voksne må være bevisste på sin rolle og hvordan de påvirker barna. Dette kan sees i sammenheng med teorien til Dahl (2013, s.199) om at identitet blir til i samspill med andre. Hvordan man blir møtt spiller en stor rolle for hvordan man oppfatter seg selv. Berit Bae (1996, s.147) legger vekt på at voksne må være bevisste på posisjonen man står i, i forhold til barna. Hun bruker begrepet definisjonsmakt, som handler om hvordan vi svarer på barnas måte å kommunisere på, hva vi voksne reagerer på og ikke, og hvordan vi setter ord på barnas opplevelser og handlinger. Som voksen må man være bevisst på den viktige rollen man har overfor barna og passe på at man ikke misbruker den maktposisjonen man har.

Begge informantene kom inn på dette tema under intervjuene. De brukte ikke begrepet definisjonsmakt, men la mye vekt på hvordan vi snakker til barna, at vi må være bevisst på hva vi sier til dem og at vi ikke skal tillegge de holdninger eller tanker de ikke har. Informant 1 kommer inn på tema under spørsmålet om hvordan personalet jobber for å støtte barnas identitetsutvikling og positive selvfølelse.

«Barnehagen er med på utviklingen av identitet enten de er bevisst på det eller ikke. Hvis de ikke er bevisste, men de bare snakker om utseende, slik som fin, snill og flink og da hører barna at de bare er det. De må gi barna noe om hvem de er. Hvis de bare får høre at de er

fin, tror barna at de bare er fine. Det blir identiteten til barnet. Dette kan føre til at noen sitter igjen med en identitetsforståelse de ikke burde» (Informant 1).

Temaheftet om språklig og kulturelt mangfold (2006, s.23) trekker frem at bekreftelsen barna får fra voksne og andre barn påvirker hvordan barna opplever seg selv, altså deres identitet. I sitatet ovenfor går informant 1 inn på dette tema. Ut fra det jeg tolker legger hun vekt på at det er viktig at vi voksne ikke bare snakker om barnas utseende, men at vi må snakke mer om hvem barna er og deres egenskaper. Vi må fremme de mindre synlige egenskapene og sidene ved barna óg. Er barna noen som hjelper andre? Er de tålmodige? Er de en som andre vil leke med? Dette trekker og Gjervan, Andersen og Bleka (2012, s.137) frem i sin teori der de omtaler barns selvoppfatning og identitet. De legger vekt på denne utvikles i samspill med ulike mennesker og hvordan de responderer på det man mener, tenker og gjør. Man kan for eksempel fokusere mer på å gi de komplementer opp mot handlinger. Slik som «*nå gjorde du en god jobb*» eller «*nå var du snill som hjalp han med det*», fremfor å si «*du er snill*». Da kan barna koble de følelsene de har og tankene rundt hva som foregår opp mot den bekreftelsen de fikk.

I avsnittet over sier informant 1 at det er viktig at de voksne bekrefter og gir barna noe om hvem de er. Informant 2 hadde en litt annen tankegang om dette. Hun uttrykket:

«Hva ser barna og hva er det vi tillegger dem? De skal se at vi er ulike og forskjellige og at det er greit, men samtidig skal vi ikke tillegge de for mye heller. De må jo finne ut hvem de er selv og vi voksne må passe på å ikke plassere de i bås» (Informant 2).

Her bruker informant 2 begrepene tillegge og plassere i bås. Dersom man misbruker definisjonsmakten sin, kan man fort plassere barna i bås. Dette gjennom å si «*det barnet lager alltid trøbbel*», eller det er sikker hans feil. Dette la informant 1 og vekt på i intervjuet. Hun kom inn på tema ved at hun sa det noen ganger kan være utfordrende å se hele barnet. Hvis barnet slår mye kan det bli lett for de ansatte å se på barnet som et barn som slår mye, og da kan det bli vanskelig å se på barnet som noe annet og se ressursene til barnet. Ved at de voksne har denne oppfatningen av barnet, kan dette smitte over til barnets oppfatning av seg selv. Den definisjonsmakten vi voksne har overfor barna er så stor at dersom den blir misbrukt kan det undergrave selvutviklingen til barna og deres opplevelse av seg selv (Bae, 1996, s.147)

Slik det er beskrevet over utvikler man identitet i samspill med andre og den bekreftelsen man får av andre. På samme tid skal man la barna være aktive aktører i eget liv og la de selv få definere hva som er viktig for dem (Drugli, 2012, s.200). Dette tok informant 1 tak i under intervjuet. Hun sa:

Gjennom å prate med barna lærer vi mye om dem og hvordan de ser seg selv. Hvis for eksempel barna skal få fortelle om seg selv, kan de få velge selv hva de ønsker å fortelle. Vi voksne må ikke alltid legge føringer, for eksempel hvilken farge liker du best? Dersom barna får velge selv hva de ønsker å fortelle kan man få mange ulike svar, men disse svarene er knyttet opp mot det som er viktig for barnet og dens identitet. Kanskje det ikke betyr så mye for barnet hvilken farge som er favoritt, men barnet er veldig opptatt av biler og ønsker å snakke om dette (Informant 1)

Her handler det om å la barna selv få definere hva som er viktig for dem. Salole (2018, s.261) trekker frem at vi alle har hvert vårt unike identitetspuslespill, og vi skal selv få bestemme hva som er de viktigste brikkene i vårt liv. I sitatet ovenfor legger informant 1 vekt på dette. Hun trekker frem at barna selv skal få definere hva som er viktig for dem og at vi voksne ikke alltid må legge føringer for det barna skal fortelle, men heller la de få fortelle det som betyr noe for dem. Her får barn selv definere hva som er viktige sider ved sin kultur og sin identitet (Schram & Bergsland, 2021, s.28).

4.3 Anerkjennelse

Å ha en anerkjennende væremåte handler om å se og høre barna, ved hjelp av ytringene og uttrykkene barna kommer med (Askland, 2011, s.37). Under intervjuet fortalte informant 2 at de ofte bruker å dele barna inn i mindre grupper. Dette gjør de for at det skal bli lettere å se hvert enkelt barn og hva de liker, ikke liker, hva de er gode på, hva de trenger og generelt bli bedre kjent med barna. Dette tolker jeg som at de har en anerkjennende væremåte overfor barna, ved at de bruker mindre grupper for å enklere se hvert enkelt barn og høre hva barna ønsker å ytre. Salole (2018, s.52) legger vekt på at barns selvbilde, selvstendighet og deres identitet utvikles ved å møte voksne som ser og hører de.

Under intervjuet dro informant 1 frem et eksempel fra en samlingsstund. Her la hun vekt på at det er viktig at vi voksne er oppmerksomme overfor de barna som ønsker å si noe, men kan synes det er ubehagelig.

«Jeg mener det er viktig at vi voksne er bevisste i vår rolle. (...)For eksempel i samling kan vi ha noen barn som har lyst å si noe, men synes det er ubehagelig. Mens samtidig har vi noen barn som snakker svært mye. Her må vi voksne være oppmerksomme og gi rom og trygghet til de barna som ønsker å si noe, men synes det er ubehagelig. På samme tid må vi lære de barna som snakker mye, at man må la andre også snakke, men at de og skal få si det de ønsker etterpå» (Informant 1).

I sitatet drar informant 1 frem både at vi må støtte de barna som ønsker å si noe, men synes det er ubehagelig og at vi må lære de barna som snakker mye at man må la andre snakke. Dette tolker jeg som at de voksne er bevisste på sin rolle og hvordan de opptrer i barnehagen smitter over på barna. Ved at de voksne viser at vi må høre på når andre snakker, kan barna her lære å være anerkjennende overfor andre mennesker. Både hvordan man blir møtt av andre voksne og barn spiller inn på utviklingen til barna. For at man skal ha en positiv utvikling, må man møte både voksne og barn som viser respekt og interesse for den du er (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.150).

Gjervan, Andersen og Bleka (2012, s.141) skriver «Det å få identitetsbekreftelse handler om å få anerkjennelse for den du er og de ressursene du har med deg.». Man blir tryggere på seg selv og det man står for gjennom bekreftelse fra andre. Dette snakket informant 2 om under intervjuet. Hun la vekt på at vi må fremheve det barna er gode på. Dette kan vi gjøre ved å si «kan ikke du si det/gjøre det en gang til, for dette kunne du». Her får barna bekræftelse på at dette var noe de var flinke til. Informant 2 sa videre «Vi må anerkjenne barna og være glad i de for de de er og at de er seg selv. Ikke bare for hva de er flinke til». Dette er viktig å være bevisst på. Anerkjennelse handler ikke bare om de ressursene man har, men om å bli akseptert som vi er (Lysebo & Bratt, 2017, s.82). I utsagnet over uttrykker informanten at vi skal anerkjenne barna for at de er seg selv. Askland og Sataøen (2017, s.99) påpeker at å oppleve seg selv som seg selv er en balansegang mellom selvstendighet og avhengighet. Det handler om å føle seg trygg nok til å utforske og på samme tid kjenne seg tilknyttet. Her er det viktig at barna føler trygghet og tilhørighet til miljøet i barnehagen.

Gjervan, Andersen & Bleka (2012, s.64) retter fokuset mot at dersom barna ikke får anerkjennelse for den de er og de ressursene de har, kan de få et negativt bilde av seg selv og føle seg annerledes enn «normalen». De snakker videre om at dette kan få negative konsekvenser for barnas mulighet til mestring, trivsel, læring og utvikling. For at hvert enkelt barn skal bli sett og hørt, og få den anerkjennelsen de trenger trekker informant 2 frem at de ofte deler inn i mindre grupper. Her kan de bli bedre kjent med hverandre og de voksne får se mer hva barna liker og ikke liker, hva barna er trygge på og hva barna er utrygge på. Sitatet over viser at også informant 1 har fokus på viktigheten av å anerkjenne hvert enkelt barn. Hun sier at de voksnes oppmerksomhet spiller en stor rolle. De voksne må være oppmerksomme på de barna som synes det er ubehagelig å snakke i samlingsstund. Dette samsvarer med Berit Baes anerkjennelsesteori som legger vekt på at anerkjennelse handler om å forstå andre gjennom deres forutsetninger (Askland, 2011, s.37). Berit Bae (1996, s.164) trekker og frem at dersom barna ikke får anerkjennelse, kan deres sårbarhet forsterkes. De kan miste troen på seg selv og føle på motstand og lukkethet.

5. Avslutning og oppsummering

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan personalet i barnehagen kan støtte opp under barns identitetsutvikling. Dette har jeg gjort gjennom å intervjuer ansatte i barnehagen. Ulike funn i oppgaven belyser viktigheten av å la barna være seg selv og at forskjeller er positivt.

Før jeg går videre til konklusjonen, vil jeg understreke at mine funn er på ingen måte en fasit til hvordan man skal jobbe med dette i barnehagen. Jeg har vært i kontakt med en assisterende styrer i en barnehage og en pedagogisk leder i en annen barnehage og det er kun deres tanker, meninger og erfaringer som kommer fram i denne oppgaven. Det finnes sikkert mange flere måter å jobbe på og det ville vært interessant å snakke med flere ansatte i barnehagen og fått høre deres meninger og tanker rundt tema. Dersom jeg hadde gjennomført flere intervjuer, kunne dette påvirket problemstillingen og konklusjonen ved at jeg hadde hatt flere funn.

Jeg har kommet frem til noen interessante funn ved bruk av min problemstilling: *Hvordan kan personalet i barnehagen støtte opp under barns identitetsutvikling?*

I oppgaven kommer det frem, både fra informantene og i litteraturen som er brukt, at personalets holdninger til mangfold og annerledeshet er tett knyttet til om barna får identitetsbekreftelse i barnehagen. Det er derfor viktig å skape et miljø i barnehagen hvor ulikheter blir sett på som positivt, da det er gjennom dette barna kan bli tryggere på å være seg selv, ved at de blir møtt som de er og alle er ulike. Informantene fokuserte og på at det ikke bare er de voksne i barnehagen som spiller inn på barns identitetsutvikling, men at det også er viktig at barnehagen har gode relasjoner til hjemmet. Mye av den grunnleggende identiteten utvikles i hjemmet. Oppgaven viser og til at samarbeidet noen ganger kan være vanskelig, dersom hjemmet og barnehagen har ulike verdisyn på barn og barns oppvekst. Dersom det ikke er samsvar kan det føre til at barna føler seg utrygge, og at deres identitetsutvikling blir svekket. Det er derfor viktig at samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen er godt, slik at man respekterer hverandre sine meninger og sammen kan komme frem til løsninger som er til barnets beste.

Det å få identitetsbekreftelse handler om å få anerkjennelse for den du er, og de ressursene du har med deg. Ved at barna møter anerkjennende voksne i barnehagen som ser og hører de utvikles deres identitet. Personalet må ta seg tid til å bli kjent med alle barna og høre på det de

ønsker å ytre. Teorien som brukes i denne oppgaven legger vekt på at hvis barna ikke får anerkjennelse kan de utvikle et negativt bilde til seg selv og miste troen på seg selv.

De voksne i barnehagen må være bevisste på seg selv og hvordan de påvirker barna. Hvilken respons barna får fra de voksne påvirker hvordan barna opplever seg selv, altså sin identitet. Som voksne i barnehagen står man i en maktposisjon som kan være med å støtte barns identitetsutvikling, eller svekke den. Informantene og faglitteraturen legger og vekt på at de voksne i barnehagen må være der å støtte barna, men på samme tid la barna definere seg selv og hva som er viktig for dem. Ved at de får utforske og velge selv hva som er viktig for de, utvikles deres identitet.

6. Litteraturliste

- Askland, L. (2011). *Kontakt med barn: Innføring i førskolelærerens arbeid på grunnlag av observasjon* (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk
- Askland, L., & Sataøen, S. (2017). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (3. utg.). Oslo: Gyldendal.
- Bae, B. (1996). *Det interessante i det alminnelige: En artikkelsamling*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Bergersen, A. (2017). *Global forståelse: Barnehagelæreren som kulturell brobygger*. Bergen: Fagbokforlaget
- Bergsland, M., & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Binder, P. (2018). *Hvem er jeg?: Om å finne og skape identitet*. Bergen: Fagbokforlag
- Dahl, Ø. (2013). *Møter mellom mennesker: Innføring i interkulturell kommunikasjon* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Drugli, M.B. (2012). Å møte barn med tillit og respekt gjennom å «se» hele barnet. I V. Glaser, K. H. Moen, S. Mørreaunet & F. Søbstad (Red.), *Barnehagens grunnsteiner: Formålet med barnehagen* (s. 199-207). Oslo: Universitetsforlaget
- Drugli, M., & Lekhal, R. (2018). *Livsmestring og psykisk helse*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Emilsen, K. (2015). *Likestilling og likeverd i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget
- Fandrem, H. (2018). Forstå og gjøre seg forstått: Omsorg og tilrettelegging for barn med innvandrerbakgrunn. I V. Glaser, I. Størksen & M.B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2.Utg., s.259-286). Bergen: Fagbokforlaget

Furnes, B. (2018). Barns skriftkunnskap og språkutvikling i barnehagen som grunnlag for tidlig lese- og skriveinnlæring i skolen. I V. Glaser, I. Størksen & M.B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2.Utg., s.429-446). Bergen: Fagbokforlaget

Gjervan, M., Andersen, C., & Bleka, M. (2012). *Se mangfold!: Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen* (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Gjervan, M. (2006). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Glaser, V. (2019). *Foreldresamarbeid: barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Glaser, V. (2018). Hjem og barnehage som helheten i barnets liv. I V. Glaser, I. Størksen & M.B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2.Utg., s. 241-258). Bergen: Fagbokforlaget

Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Oslo: Abstrakt.

Kibsgaard, S. & Husby, O. (2014). *Norsk som andrespråk. Barnehage og barnetrinn*. (3. utg.) Oslo: Universitetsforlaget

Knudsen, J. S. (2010). Musikkulturelt mangfold – forskjeller og fellesskap. I J.H Sætre & G. Salvesen (Red.). *Allmenn musikkundervisning* (s.156 – 178). Oslo: Gyldendal Norsk forlag

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>

Larsen, A., & Slåtten, M. (2015). *En bok om oppvekst: Samfunnsfag for barnehagelærere* (4. utg.). Bergen: Fagbokforlag.

Salole, L. (2018). *Identitet og tilhørighet: Om ressurser og dilemmaer i en krysskulturell oppvekst* (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Sand, S. (2016). *Ulikhet og fellesskap: Flerkulturell pedagogikk i barnehagen* (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Schram, M., & Bergsland, M. (2021). *Barnehagens møte med kulturelt mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Bergen: Fagbokforlag

Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utgave. ed.). Oslo: Gyldendal.

7. Vedlegg

7.1 Vedlegg 1: Samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet *Barns identitet i barnehagen?*

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å *finne ut hvordan ulike barnehager jobber med å fremme barns identitet*. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Rammeplanen legger føringer for at barnehagepersonalet skal arbeide med barns identitet i barnehagen, men sier ikke noe om hvordan dette skal utføres. Jeg har erfaringer med at dette er et tema ikke så mange barnehager velger å sette fokus på. Vi jobber for barns beste og det er derfor svært viktig at vi har kompetanse rundt hvordan man jobber med å utvikle og fremme barns identitet i barnehagen. Formålet med prosjektet er å finne ut hvordan ulike barnehager jobber med barns identitet og hva barna kan få ut av å jobbe med dette.

Hvordan kan barnehagens innhold bidra til utvikling av barns identitet?

Hva kan barna få ut av å ha fokus på deres egen identitet, i barnehagen, nå og/eventuelt senere?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju. Det vil ta ca. 45 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål om barns identitet. Hva du som barnehagelærer legger i begrepet identitet. Hvordan dere jobber med å synliggjøre barns identitet barnehagen? Hva du tror barna kan få ut av å jobbe med identitet i barnehagen?

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes *30.April.2021*.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Veileder)

Student

Gjertrud Stordal
Hege Nordnes

Ragnhild Berg

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Barns identitet i barnehagen. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.

7.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Oppvarming

Hvilken utdanning har du?

Hva er din stilling i barnehagen?

Hvor lenge har du jobbet i barnehage?

Hvor gammel er barna på din avdeling/ gruppe?

Hvilken type barnehage?

Refleksjonsspørsmål

Hva betyr begrepet identitet for deg?

Personalet møter/anerkjenner

Rammeplanen sier «Personalet skal tilrettelegge for meningsfulle opplevelser og støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse»

- Kan du fortelle hvordan dere jobber med dette? - Eksempler
- Noen barn kan det være lettere å gi positiv bekreftelse til. Hvordan forholde seg til alle barn?

Hvordan tenker du vi som jobber i barnehage kan støtte barna i utviklingen av deres identitet? (Lek, utviklingsarbeid, fysiske rom og samlingsstund?)

Hvordan tenke du man som pedagog kan få greie på hvem barnet selv mener de er? Hvordan de oppfatter sin egen identitet?

Hva tror du barna kan få ut av å ha fokus på deres egen identitet, i barnehagen, nå og/eventuelt senere?

Synliggjøring i barnegruppa

Tenker du det er viktig eller mindre viktig at barnas ulike identiteter blir synliggjort i barnegruppa?

- Hvorfor?

Hvordan møter dere barns undring rundt det å være lik og det å være forskjellig?

- Er det vanskelig/Ubehagelig?

Foreldresamarbeid

Hvordan kan foreldresamarbeid bidra til identitetsutviklingen hos barn?

- Hvordan kan man bruke dette som ressurs?

Utfordringer

Kan du fortelle litt om utfordringer du har erfart gjennom arbeid med identitetsutvikling

- Hvorfor er dette utfordrende?

Er det noe dere ikke gjør eller gjør lite av som du tenker kunne bidratt til barnas identitetsutvikling?

Avrundingspørsmål

Har dere endret hvordan dere jobber med temaet de siste årene? – fortell

Har du noen andre tanker om tema?

Noe du vil fortelle som jeg ikke har spurt om?

Kan jeg ta kontakt senere?